

УДК 330.567.28(477):338.23:361

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V27(2021)-09

Ксьонжик І. В., доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0000-0001-5172-3821

e-mail: iryna_ksonzhyk@meta.ua

Діяльність підприємств сільського зеленого туризму:

іноземний досвід і національні особливості

Анотація. Встановлено, що сільський зелений туризм на сьогодні є одним із перспективних напрямів розвитку індустрії туризму в іноземних країнах, швидкий розвиток якого в останній рік обумовлено карантинними обмеженнями. Він поєднує у собі широкий спектр різних видів туризму, заснованих на використанні природних, історичних та інших особливостей ресурсів сільської місцевості. Представлено основні концепції розвитку сільського зеленого туризму, розглянуто географію його поширення в світі. Систематизовано досвід розвитку і управління сільським зеленим туризмом в країнах-лідерах даного напрямку.

З'ясовано, що прискорений розвиток сільського зеленого туризму може відіграти роль катализатора структурної перебудови економіки як регіону, так і країни в цілому; забезпечити демографічну стабільність та розв'язання соціально-економічних проблем сільського населення.

Визначено, що розвиток сільського зеленого туризму в Україні не може бути ефективним без урахування іноземного досвіду. Досліджено регіони його розповсюдження в Україні. Систематизовано основні напрями та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні з врахуванням досвіду іноземних країн.

Ключові слова: індустрія туризму; іноземні країни, сільський зелений туризм; іноземний досвід; туристичний продукт.

Ksonzhyk Iryna, Doctor of Economics, Professor, Professor of Department of Accounting and Taxation, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Activities of Rural Green Tourism Enterprises: Foreign Experience and National Features

Abstract. Introduction. Modern rural green tourism on a global scale is not only a tourist product, but also an alternative, non-agricultural form of employment in rural areas, which can solve a number of socio-economic and demographic problems. Therefore, although the reasons for the emergence of rural green tourism in the world are basically the same, in different countries the factors of its organization and development are individual and specific. Along with the countries that already have a positive experience of rural green tourism, there are many countries that actively use this experience and have significant achievements in this activity. Ukraine also belongs to such countries. In foreign countries, rural green tourism is a mature tourist destination that has passed certain stages of formation, and therefore has valuable experience that is necessary for its development in Ukraine.

Purpose. The purpose of the article is to study the experience of organization and management of rural green tourism in the world and the possibility of its application in Ukraine, as well as to identify and systematize the positive and negative consequences of its implementation.

Results. It is established that rural green tourism today is one of the promising areas of development of the tourism industry in foreign countries, the rapid development of which in the last year due to quarantine restrictions. It combines a wide range of different types of tourism based on the use of natural, historical and other features of rural resources. The basic concepts of rural green tourism development are presented, the geography of its distribution in the world is considered. The experience of development and management of rural green tourism in the leading countries in this area is systematized. It is established that the accelerated development of rural green tourism can play the role of a catalyst for structural adjustment of the economy of both the region and the country as a whole; ensure demographic stability and address the socio-economic problems of the rural population. It is determined that the development of rural green tourism in Ukraine cannot be effective without taking into account foreign experience. The regions of its distribution in Ukraine are studied. The main directions and prospects of rural green tourism development in Ukraine are systematized taking into account the experience of foreign countries.

Conclusions. A study of the world experience of using such a branch of the tourism industry as rural green tourism, allowed us to conclude that on a global scale it is an effective tool for sustainable socio-economic development of rural areas and their infrastructure. The use of this tool has both positive and negative effects, but the positive effect that it has on the livelihoods of local people, preservation of historical and cultural heritage and ecological environment, are undoubtedly colossal requires deep study and experience in implementing advanced countries - further distribution and application, including on the territory of Ukraine. This will give a significant impetus to the development of the national economy by increasing the level of filling the budgets of local governments and the state budget, stopping migration processes and restoring labor potential, improving the material well-being of the rural population and more.

¹Стаття надійшла до редакції: 03.05.2021

Received: 03 May 2021

Keywords: *tourism industry; foreign countries; rural green tourism; foreign experience; tourist product.*

JEL Classification: *L83; O13.*

Постановка проблеми. Сільський зелений туризм є сферою діяльності, що об'єднує напрями як економічного, так і неекономічного характеру, як міжнародного, так і національного рівня. Він виник як відносно недорога альтернатива туристичного курортного відпочинку. Масове поширення сільський зелений туризм отримав, перш за все, в індустріально розвинених країнах, де первозданні ландшафти збереглися на невеликих земельних площах (в США – на 4%, в Західній Європі – на 2-3 відсотки). На сьогодні сільський зелений туризм є значущим сектором Всесвітньої туристичної індустрії (12–30% світового туристичного потоку). Дослідження Європейської федерації сільського туризму показують, що середній щорічний темп сегменту його розвитку (без урахування екскурсійної діяльності) протягом останніх 10-15 років склав 10–15%, що набагато вище, ніж темп приросту європейського туризму загалом (4–5 відсотків) [1].

Метою розвитку сільського зеленого туризму є збільшення чистих вигід для сільського населення і підвищення рівня його участі в управлінні туристичним продуктом. На думку Р. Шарплі й Дж. Шарплі [2], сільський зелений туризм використовується для соціально-економічного зростання та диверсифікації діяльності у сільській місцевості.

Однак сфера сільського зеленого туризму має ряд проблем. Так будь-який успішний розвиток туризму, чи то сільське господарство або інша сфера діяльності, залежить від стану розв'язання комерційних, економічних та логістичних питань. За більшістю цих аспектів сільські території можуть повністю опинитись у невивідному становищі в порівнянні з урбанізованими та більш розвиненими територіями. Ці проблеми можуть поглиблюватись політичними та інституційними перешкодами, особливо в країнах, що розвиваються; адміністративною складністю роботи з малонаселеними районами, відсутністю координаційної політики між розвитком сільських територій та розвитком туризму, а також їх низьким пріоритетом у державній політиці [3, С. 37-52.].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей розвитку сільського зеленого туризму присвячені праці багатьох вчених, зокрема: В. І. Биркович [4], П. В. Горішевського [5], Л. В. Забуранної [6], С. М. Ілляшенко [7], В. Ф. Кифяка [8], М. М. Костриці [9], А. О. Кравчук [10], М. Рутинського [16] та ін. Враховуючи наукові досягнення наведених авторів, необхідно відзначити, що безперечний науковий інтерес викликає багаторічний досвід іноземних країн у питаннях розвитку сільського зеленого туризму та потребують теоретичного узагальнення і систематизації позитивні та негативні наслідки його впровадження, що може бути враховано

при розробці концепцій діяльності відповідних суб'єктів господарювання в Україні.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є дослідження досвіду організації та управління об'єктами сільського зеленого туризму провідних країн світу і можливості його застосування в Україні, а також визначення і систематизація позитивних та негативних наслідків від його впровадження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний сільський зелений туризм у світовому масштабі є не тільки туристичним продуктом, але й альтернативною, несільськогосподарською формою зайнятості населення в сільській місцевості, яка дозволяє розв'язати ряд соціально-економічних і демографічних проблем. Тому, хоча причини появи сільського зеленого туризму у світі в основному однакові, в різних країнах фактори його організації та розвитку є індивідуальними і специфічними. Можна стверджувати, що на сьогодні у світі сформувалось чотири основних сталих моделі розвитку сільського зеленого туризму в межах різних географічних районів: англо-американська, західноєвропейська, східноєвропейська, азійська.

Англо-американська модель виникла в англійських країнах у післявоєнний період, коли їх національні економіки перебували в тяжкому стані та вимагали негайних заходів щодо виходу з кризи. Так, прообраз сільського туризму з'явився в Америці, під час Великої депресії, коли впроваджувались проекти державного будівництва автомобільних доріг та інших об'єктів інфраструктури з активним залученням безробітних на ці роботи. У результаті таких заходів в 1933-1939 рр. чисельність зайнятих сягнула 4 мільйонів осіб. Таким чином, у зв'язку з реалізацією цих проектів виникла внутрішня міграція населення, збільшилася кількість поїздок, під час яких люди потребували короткочасного відпочинку і харчування. Для задоволення вказаних потреб були необхідні малі засоби розміщення, які мали саме фермерські господарства. Тому сім'ї фермерів, що жили уздовж магістральних автотрас, і були першими, хто став надавати послуги подібного характеру [11].

Другим етапом розвитку сільського зеленого туризму в США була реформа освіти 50-х рр. ХХ ст. в умовах якої заклади вищої освіти отримали значні державні субсидії й стали більш доступними для сільських жителів, що сприяло переселенню молоді у великі міста. Разом з тим, підвищення рівня освіти, з часом, стало корелювати зі збільшенням попиту до спеціальних пропозицій по сільському відпочинку.

Третім етапом розвитку сільського зеленого туризму в США в 1960-1970-і рр., стала урбанізація, коли поширилися так звані «U-pick farms» (Pick - Your – Own – «Ти сам працюєш на фермі») – ферми, особливістю яких було те, що на них

запрошували туристів, які могли проживати безпосередньо на фермі, харчуватися продуктами, виробленими господарями, займатися сільськогосподарською діяльністю на території.

На сьогодні в США сільський зелений туризм – це, як правило, розміщення в гостьових будинках на ранчо або фермах. Основними регіонами, де він отримав розвиток, є сільськогосподарські регіони Середнього Заходу – штати Колорадо, Техас, Небраска, Канзасі, Міссурі й Південна Дакота. Приваблює такий вид відпочинку можливістю відпочити від проживання у місті та дешевиною, оскільки на ферми можна приїжджати групами до 10 осіб, вартість оренди на вихідні становить в середньому близько 2,3 тис. дол. на всю групу відпочивальників.

Сільський зелений туризм у Великобританії становить інтерес, перш за все, особливою системою розміщення туристів. Класифікація цих засобів розміщення була запозичена іншими європейськими країнами. Найбільш популярними серед туристів є три типи проживання:

1. У будинку фермера з харчуванням у вигляді сніданку. В такому випадку є можливість безпосереднього контакту з сім'єю фермера.

2. В окремій будівлі на умовах самообслуговування. Ця будівля найчастіше є переробленою маленькою коморою.

3. В ізольованому будинку, що вміщає в середньому 8-15 туристів. Для цього може бути використаний великий амбар, розділений на спальну зону (в ній зосереджені всі койкомісця), кухню і ванні кімнати.

Британська модель також цікава поєднанням видів туризму: сільські тури часто включають у свою програму елементи пізнавального туризму, різноманітні спортивні заходи (пішохідні та велосипедні прогулянки, катання на конях та поні (для дітей), гра в футбол, крикет, гольф). Культура верхової їзди й гольфу надзвичайно висока у Великобританії [12].

Характерними рисами англо-американської моделі є: орієнтованість на внутрішній туризм; надання основного набору послуг, оскільки додаткові послуги, як правило, не мають попиту; нехтування національною специфікою (за винятком Великобританії, де національна специфіка яскраво виражена).

У Західній Європі розвиток сільського зеленого туризму було пов'язано з індустріалізацією сільського господарства, яке в період після Другої світової війни зазнало істотних модернізаційних змін. Зростаюча технологічність призвела до посилення комерціалізації сільського господарства, зниження чисельності фермерів, зменшення цін на сільськогосподарські товари й загального скорочення фермерських доходів.

Фактично в багатьох сільських регіонах Західної Європи сільське господарство перестало бути найважливішою формою використання землі й

найважливішою діяльністю сільської громади. Так, частка громад, які працюють в сільськогосподарському секторі в Греції, становить 30% від їх загальної кількості, в Португалії – 24%, в Іспанії та Ірландії – 17%, в Італії – 12%, в Бельгії, Данії, Нідерландах – від 2% до 7 відсотків. Отже, виникла необхідність у впровадженні нових видів діяльності, які б замінили або доповнили сільськогосподарську діяльність фермерів з метою підтримки достатнього рівня їх доходів [13]. Зустрічним, поштовхом для розвитку сільського зеленого туризму стало прагнення мешканців великих міст країн ЄС до відпочинку в межах мало зміненої природи, до знайомства з особливостями сільського життя. Проте, враховуючи ступінь розвитку аграрного сектору кожної з країн Європи, сучасний стан організації в них сільського зеленого туризму, цей напрям туристичної діяльності в кожній державі має свої окремі індивідуальні особливості [12].

Так, в Німеччині організація сільського зеленого туризму передбачає проведення фестивалів і ярмарків, на яких традиційним є обов'язкове вживання пива й глінтвейну, а також м'ясних страв. У країні сільський зелений туризм отримав широкий розвиток у всіх регіонах.

У Франції, яка стала однією з перших європейських країн, що почали розвиток сільського зеленого туризму вже в середині XX ст., їм також, як і у Німеччині, охоплені практично всі французькі департаменти. Він є частиною державної політики, яка спрямована на зменшення відтоку сільських жителів в міста. Станом на 1.01.2019 р. у Франції нараховувалось майже 45 тис. сільських садиб. У цій країні сільський зелений туризм тяжіє до садівництва та виноградарства. Проживання в будинках фермерів менш популярне, ніж в Німеччині. Тому основним засобом розміщення туристів є маленькі котеджі-апартаменти. Французи вважають за краще самостійно готувати собі їжу, використовуючи екологічно чисті сільські продукти [13].

Італія є визнаним європейським лідером у сільському зеленому туризмі, прибуток від якого у 2018 р. перевищив 350 млн доларів, а кількість сільських туристів станом на 1.01.2019 р. сягнула 3 млн осіб. Зародження сільського зеленого туризму в Італії розпочалося у 70-х роках. Передбачалося, що розміщення туристів буде непрофільною діяльністю для італійських селян і, лише, певною мірою, зміцнить їх фінансово-економічне становище. Однак, сьогоднішній попит змінив первісну концепцію сільського зеленого туризму, який тепер перетворився для багатьох сільських жителів в основний вид діяльності. В Італії сільський туризм відрізняється високим рівнем цивілізованості, але це не йде на шкоду якості відпочинку. У сільських садибах туристів вчать приготуванню спагеті, сирів або вин, випіканню хліба (в залежності від регіону).

У цілому, в європейських країнах до сільського туризму тяжіють до чверті всіх мандрівників, тим

більше, що в останні роки інфраструктура села зробила різкий стрибок вперед, і тепер села можуть похвалитися комфортабельними мініготелями з доступом в інтернет. Більш комфортні та сучасні умови дозволяють долучитися до сільського туризму людям, які раніше не відпочивали у відриві від цивілізації. Такі сучасні центри сільського туризму користуються популярністю у туристів, охочих відпочити в селі й на природі, але маючи всі блага цивілізованого світу [11].

Факторами успішності розвитку і функціонування західноєвропейської моделі є: системна державна фінансова підтримка фермерських господарств, що залучені в сільському зеленому туризмі; нормативно-правове та рекламно-інформаційне забезпечення просування сукупного національного і регіональних агротуристичних продуктів; створення асоціацій суб'єктів сільського зеленого туризму, що підтримують портали з базами даних по всьому сектору сільського зеленого туризму; високий рівень комфортності та хороший стан житлового фонду (як правило, це приватні будинки з автономною системою забезпечення).

Розвиток сільського зеленого туризму в країнах Східної Європи (Східноєвропейська модель) почався в 90-х роках ХХ ст. і відбувався в умовах слабо розвиненого житлово-комунального фонду сільських територій, тому вимагав розробки програм з реконструкції інфраструктури сіл. Тому ця модель, на відміну від західноєвропейської, є більш витратною [20]. Східноєвропейська модель сільського зеленого туризму поширена в країнах Східної Європи – Угорщині, Болгарії, Польщі, Чехії, а також в Греції й на Кіпрі. Створені тут туристичні союзи й федерації грають важливу роль в регулюванні та розвитку туризму в селі. До них відносяться Федерація сільськогосподарського туризму Угорщини, Центр сільського туризму Чеської Республіки (ECEAT) [14], Європейський центр екологічного і сільського туризму [15], і Федерація сільського туризму (GOSPODARSTWA GOSCINNE).

Сільський зелений туризм у Польщі активно підтримується державою. Його розвиток, як правило, відбувається в рамках європейських тенденцій, однак є і відмінності. У Польщі фермерські господарства є єдиними суб'єктами господарювання у селі, які використовують сільський зелений туризм як додаткове джерело доходу. Прибуток від такого бізнесу не підлягає обкладенням податком на додаткову вартість. Категоризація садіб зеленого туризму здійснюється Польською федерацією сільського туризму «Гостинні господарства» на добровільних засадах і забезпечує додаткову рекламну підтримку з боку федерації. Максимальна категорія агросадіб – III, що відповідає трьом сонечкам [15].

Традиції сільського зеленого туризму в Угорщині потужні, як ніде в Європі – ця країна відома багатою віковою історією сільської місцевості. Ферми в

Угорщині – це колосальний пласт культури, який неможливо не відвідати з екскурсією, подорожуючи в форматі сільського зеленого туризму. Він ввібрав в себе багаторічні традиції угорців, їх бажання бути ближче до природи й вроджену гостинність. Туристів чекають нічне доїння овець і кіз, фестивалі хороводи з дегустацією токою, майстер-класи з приготування гуляшу і паприкашу в формі ворк-шопів. Уряд Угорщини активно сприяє розвитку сільського зеленого туризму [14].

Болгарія визнана найбільш перспективною рекреаційною зоною Європи. Але в порівнянні із Західною Європою, населення Болгарії тісніше пов'язане з природою і сільським господарством. Туристів приваблює ландшафтне, кліматологічне, бальнеологічне, історико-культурне розмаїття, а також економічна доступність подібного виду туризму. У Болгарії можливість займатися сільським зеленим туризмом на базі сільського будинку цілорічна [17].

Азійська модель сільського зеленого туризму є повною протилежністю англо-американської моделі, оскільки передбачає національний колорит, значну кількість додаткових послуг і розміщення туристів у спеціально побудованих «VIP-селах» або дорогих національних готелях, розташованих у сільській місцевості. Ще одним специфічним підходом в розвитку сільського зеленого туризму, який застосовується як в Китаї, так і в Японії, є впровадження принципу «одне село – один продукт». Саме на основі цієї політики була створена мережа сіл, що складаються з однієї галузі виробництва сільськогосподарської продукції.

Азійська модель розвитку сільського зеленого туризму може практикуватися тільки в тих країнах, де вироблена висока культура гостинності, туристична індустрія знаходиться на досить високому рівні розвитку і спостерігається стабільний приплив внутрішніх і зовнішніх туристів з року в рік [16].

З огляду на вищевикладене можна підсумувати, що в сучасному світі існує значний інтерес до сільського зеленого туризму. Разом з тим, кожна країна прагне створити власну національну модель його розвитку.

Досвід іноземних країн показує, що розвиток сільського зеленого туризму може викликати найрізноманітніші наслідки на як місцевому, так і на регіональному та національному рівнях, спектр яких – від дуже сприятливих до руйнівних. На кожному з цих рівнів економічні, екологічні та соціальні наслідки туризму можуть суттєво відрізнятись в залежності від його масштабів, рівня розвитку і диверсифікації місцевої економіки, культурних особливостей країни або регіону. Крім цього, дуже важливим є форма і вид сільського зеленого туризму, який розвивається в регіоні.

Саме тому дуже важливо при плануванні та управлінні туристичною діяльністю в Україні уявляти потенційні позитивні й негативні соціально-економічні

ефекти, які можуть виникати при стимулюванні розвитку сільського зеленого туризму, і враховувати їх.

Наведемо найбільш значущі приклади позитивного і негативного впливу сільського зеленого туризму розвиток регіонів та соціально-економічні наслідки, пов'язані з ним.

1. Сприяння економічному розвитку країн і регіонів. Туризм є нестабільним джерелом доходів, схильним до впливу різноманітних факторів, що не піддаються контролю. Щоб уникнути економічних проблем регіони й країни не повинні повністю покладатися на доходи від сільського зеленого туризму. Необхідним є розвиток різних галузей господарства.

2. Збільшення «твердої» валюти в країну. Вплив, який в підсумку здійснює туризм на соціально-економічну сферу, значною мірою залежить від ефекту «мультиплікатора» або «множинного ефекту», тобто ступеня, в якому первинні доходи, отримані від туризму, продовжують «обертатися» в місцевій економіці й з кожним «витком» генерують нові доходи [11].

3. Зростання добробуту сільського населення. Туристична діяльність стимулює розвиток інших галузей – у першу чергу, сільського господарства, легкої промисловості, виробництва будматеріалів. Доходи від сільського зеленого туризму дозволяють більш ефективно використовувати ресурси й застосовувати більш сучасні технології. Усе це дає значний імпульс для розвитку економіки й зростання добробуту місцевих жителів. Однак в деяких країнах приплив туристів призводить до підвищення цін на місцеву продукцію і послуги, що негативно відбивається на сільських жителях.

4. Створення робочих місць для місцевого населення. Велика кількість робочих місць, що створюються для працівників з низькою кваліфікацією, не завжди є негативним фактором, тому що вони заповнюються місцевими жителями, які не мають високого освітнього рівня [14].

5. Збільшення доходів місцевих і державного бюджетів.

6. Стимулювання традиційних форм природокористування, виробництва екологічно чистих харчових продуктів.

7. Збільшення інвестицій як в сервіс, так і в охорону природи.

8. Розбудова сучасної соціально-побутової інфраструктурної мережі сільських територій.

9. Підвищення ролі й значущості діяльності органів місцевого самоврядування.

10. Активізація внутрішнього туристичного потоку [16].

Поряд з країнами, що вже мають позитивний досвід сільського зеленого туризму, з'являється багато країн, які активно використовують цей досвід і мають значні досягнення в цьому виді діяльності. До таких країн належить і Україна. В іноземних країнах

сільський зелений туризм є зрілим туристичним напрямом, що пройшов певні стадії становлення, а отже, має цінний досвід, який необхідний для його розвитку в Україні.

Організацією та розвитком сільського туризму в Україні займаються: органи влади та місцевого самоврядування; регіональні асоціації з розвитку сільського зеленого туризму; фахівці природних територій, що охороняються; туристично-інформаційні центри, місцеві сільські підприємці та фермери; сільські заклади культури й освіти, краєзнавці, педагоги, громадські активісти, зацікавлені в збереженні культурної спадщини та розвитку своєї території [17].

Україна, з її природними багатствами, унікальними ландшафтно-кліматичними умовами й вигідним географічним розташуванням, має виключно сприятливі умови й значний потенціал для розвитку сільського зеленого туризму. Попри те, що поки що сільський зелений туризм в Україні ще не такий популярний як на Заході, з кожним роком він стає все більш популярним [18].

Спектр розваг, які пропонує сільський зелений туризм, дуже великий – купання у водоймах і катання на човнах, піші та велосипедні прогулянки, риболовля, полювання, збирання грибів та ягід, а також унікальна можливість відчувати селянський побут, спостерігати давні традиції й колорит сільських жителів. Невіддільною частиною сільського зеленого туризму в усьому світі є багаті екскурсійні можливості – це екскурсії на поля і в сади, на пасіки й кінні заводи, виноробні, м'ясо- та молокопереробні ферми й т. і.

В Україні найбільший розвиток сільський зелений туризм отримав у Карпатах. Це значною мірою обумовлено природними умовами, розвиненою санаторно-курортною інфраструктурою з джерелами лікувальних мінеральних вод, наявністю відомих гірськолижних курортів, таких як Славське і Буковель. Позитивну роль саме в становленні сільського зеленого туризму в Карпатському регіоні зіграв традиційно високий рівень безробіття, який змусив населення самостійно розв'язувати проблеми власної зайнятості шляхом розвитку цього сектора туризму, користуючись сприятливою кон'юнктурою останніх років [19].

Найменш розвинений сільський зелений туризм в Східній Україні. Луганська і Донецька області налічують всього кілька туристичних садиб, в той час, як реальний попит на замський відпочинок в цих високо урбанізованих районах досить високий і лише частково задовольняється пропозицією відпочинку на морському узбережжі, або в інших регіонах [20].

Висновки. Дослідження світового досвіду використання такої галузі туристичної індустрії, як сільський зелений туризм, дало змогу зробити висновки, що у глобальному масштабі він є дієвим інструментом стабільного соціально-економічного розвитку сільських територій та їх інфраструктури.

Застосування цього інструменту має як позитивні, так і негативні наслідки, але той позитивний ефект, який він справляє на життєдіяльність місцевого населення, збереження історико-культурної спадщини та екологічний стан навколишнього середовища, безперечно є колосальним, потребує глибоко вивчення, а досвід впровадження розвинутими країнами – подальшого розповсюдження і застосування, в тому числі й на території України. Це дасть значний поштовх розвитку національної економіки шляхом підвищення рівня наповнюваності бюджетів органів місцевого самоврядування і державного бюджету, припинення міграційних процесів і відновлення трудового потенціалу, поліпшення матеріального добробуту сільського населення тощо.

Література:

1. Petrova, M. V. Native and foreign attempt of development of rural areas on basis of common self-management and rural tourism. URL : <http://edrj.ru/article/05-07-20> (дата звернення : 01.05.2021).
2. Sharpley, R. and Sharpley, J. Rural Tourism: An Introduction. London: International Thomson Business Press. 1997. 180.
3. Okech, R., Haghiri, M. and George, B. P. Rural tourism as a sustainable development alternative: an analysis with special reference to Luanda, Kenya. CULTUR – Revista de Cultura e Turismo, Year 6 - № 03. 2012. Special issue. Pp. 37-52.
4. Биркович В. І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України. Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник. 2008. № 1 (6). С. 138-143.
5. Горішевський П. В., Васильєв В. П., Зінько Ю. В. Сільський зелений туризм: організація гостинності на селі : підручн. Івано-Франківськ. Місто-Н, 2011. 148 с.
6. Забуранна Л. В., Кулік А. В. Конкуентостійкість підприємств сільського зеленого туризму: теорія, механізм формування та управління. Київ. ЦУЛ, 2013. 292 с.
7. Ілляшенко С. М., Ілляшенко Н. С., Щербаченко В. О. Зелений туризм як один з напрямів сталого розвитку регіону. Економіка України. 2013. № 8. С. 33-39.
8. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці. Книга ЧЧІ, 2003. 300 с.
9. Костриця М. М. Сільський туризм : теорія, методологія, практика : монографія. Житомир. ЖДТУ, 2006. 196 с.
10. Кравчук А. О. Сільський зелений туризм як перспективний напрям розвитку суб'єктів агробізнесу в регіонах України. Економічний аналіз. 2014. Том 17. № 3. С. 42-48.
11. Старостин В. П. Международный опыт развития сельского туризма. Общество, культура, образование. 2016. URL : <https://www.monographies.ru/ru/book/section?id=10892> (дата звернення : 01.05.2021).
12. Золкин Е. Ю. Зарубежный опыт развития агротуризма в агломерации КМВ. URL: <https://publikacia.net/archive/2016/4/2/14> (дата звернення : 01.05.2021).
13. Аграрный туризм в Германии и в ЕС. URL : https://agrardialog.ru/files/prints/2020_agrarniy_turizm_germaniya_es_okonch.pdf. (дата звернення : 02.05.2021).
14. Tschechisches Futter für Körper und Geist. URL: <https://www.czechtourism.com/de/p/a-stayintouchcz/> (дата обращения : 12.05.2021).
15. Wyszukiwanie obiektów ECEAT – Poland. URL: <http://www.eceat.pl/> (дата обращения : 18.05.2021).
16. Рутинський М. Й., Зінько Ю. В. Зелений туризм. Київ. Знання, 2008. 271 с.
17. Асланова Д., Алимова М., Саттарова З. Перспективы развития сельского зеленого туризма в странах Восточной Европы. Экономическое обозрение. № 1 (229). 2019. С. 17-30. URL : <https://review.uz/post/modelirovnie-agroekoturizma-v-evropeyskikh-prioritetax> (дата звернення : 11.05.2021).
18. Про сільський туризм : Національна туристична організація України. URL : http://www.ntoukraine.org/year2020_ua.html (дата звернення : 10.05.2021).
19. Сплітка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні. URL : <https://www.greentour.com.ua/history> (дата звернення : 10.05.2021).

References:

1. Petrova, M. V. (2020). Native and foreign attempt of development of rural areas on basis of common self-management and rural tourism. Retrieved from : <http://edrj.ru/article/05-07-20> [in English].
2. Sharpley, R. and Sharpley, J. (1997): Rural Tourism: An Introduction. London: International Thomson Business Press. [in English].
3. Okech, R., Haghiri, M. and George, B. P. (2012). Rural tourism as a sustainable development alternative: an analysis with special reference to Luanda, Kenya. CULTUR – Revista de Cultura e Turismo, Special issue. 03. 37-52. [in English].
4. Birkovich, V. I. (2008). Silsky zeleniy tourism is the priority for the development of tourist galuzu of Ukraine. Strategic priorities. Scientific-analytical school quarterly collection. 1 (6). 138–143. [in Ukraine].
5. Horishevs'kyi, P. V., Vasyly'yev V. P., Zin'ko Yu. V. (2011). Sil's'kyi zeleniy turizm: orhanizatsiya hostynnosti na seli: pidruchnyk. Ivano-Frankiv's'k: Misto-N. 148. [in Ukraine].
6. Zaburanna, L. V. & Kulik, A. V. (2013). Konkurentostiikist pidpriemstv silskoho zelenoho turizmu: teoriia, mekhanizm formuvannia ta upravlinnia [Competitiveness of rural green tourism enterprises: theory, mechanism of formation and management]. Kyiv. [in Ukraine].
7. Illiashenko, S. M., Illiashenko, N. S. & Shcherbachenko, V. O. (2013). Green Tourism as one of the Directions of Sustainable Development of the Region, Ekonomika Ukrainy, 8, 33-39. [in English].
8. Kifyak, V. F. Organization of tourist activity in Ukraine (2003). Chernivtsi. Book ЧЧІ. 300 [in Ukraine].
9. Kostriutsya, M. M. Silskiy tourism : theory, methodology, practice : monograph (2006). Zhytomyr : ZhDTU. 196. [in Ukraine].

10. Kravchuk, A. O. (2014). Rural green tourism as a promising direction for the development of agribusiness entities in the regions of Ukraine. *Ekonomichnyy analiz : zb. nauk. prats'*. 17. 3. 42-48. [in Ukraine].
11. Starostin, V. P. (2016). International experience in the development of rural tourism. *Society, culture, education*. Retrieved from : <https://www.monographies.ru/ru/book/section?id=10892> [in Russian].
12. Zolkin, E. Yu. (2016). Foreign experience in the development of agritourism in the KMV agglomeration. Retrieved from : <https://publikacia.net/archive/2016/4/2/14> [in Russian].
13. Agricultural tourism in Germany and the EU. Retrieved from : https://agrardialog.ru/files/prints/2020_agrarniy_turizm_germaniya_es_okonch [in Russian].
14. Tschechisches Futter für Körper und Geist. Available at: <https://www.czechtourism.com/de/p/a-stayintouchcz/> [in English].
15. Wyszukiwanie obiektów ECEAT – Poland. Available at: <http://www.eceat.pl/> [in Polish].
16. Rutinskiy, M. Y., Zinko Yu. V. (2008). Green tourism. *Kiev. Knowledge*. 271. [in Ukraine].
17. Aslanova, D., Alimova, M. & Sattarova, Z. (2019). Prospects for the development of rural green tourism in Eastern Europe. *Economic Review*. 1 (229). 17-30. Retrieved from : <https://review.uz/post/modelirovnie-agroekoturizma-v-evropeyskix-prioritetax> [in Russian].
18. About rural tourism. National Tourist Organization of Ukraine. Retrieved from : http://www.ntoukraine.org/year2020_ua.html [in Ukraine].
19. Spilka rural green tourism in Ukraine. Retrieved from : <https://www.greentour.com.ua/history> [in Ukraine].

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License